Lietas Nr. A420249414
Lietas arhīva Nr. A42-02494-14/46

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 8.septembrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese S.Pone,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar ko Latvijas Republikai tiktu uzlikts par pienākumu atlīdzināt pieteicējam nodarīto personisko un morālo kaitējumu 2845,74 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvā rajona tiesā 2014.gada 22.janvārī saņemts /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) pieteikums. Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2014.gada 21.marta lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A420249414.

[2] No lietas materiāliem konstatējams.

[2.1] 2012.gada 20.janvārī Rīgas Centrālcietuma priekšnieks pieņēma lēmumu par soda piemērošanu, ar kuru pieteicējam par Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvība atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.423) 45.4.apakšpunkta prasību pārkāpumu piemērots disciplinārsods – izteikts brīdinājums. Administratīvais process šajā lietā iestādē noslēdzies ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2012.gada 27.februāra lēmumu Nr.1/12-Ē/475, ar kuru sākotnējais lēmums lietā atstāts negrozīts. Pieteicējs minēto lēmumu pārsūdzējis, un ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.jūlija spriedumu lietā Nr.A420431912 Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2012.gada 27.februāra lēmums Nr.1/12-Ē/475 atzīts par prettiesisku. Administratīvās rajona tiesa 2013.gada 8.jūlija spriedumu lietā Nr.A420431912 stājies spēkā 2013.gada 8.jūlijā.

[2.2] 2013.gada 10.septembrī pieteicējs vērsies Rīgas Centrālcietumā ar iesniegumu, lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes par prettiesisku atzīto administratīvo aktu - 2012.gada 27.februāra lēmumu Nr.1/12-Ē/475 *(sk.lietas 45.-46.lapu).*

[2.3] Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk arī atbildētāja) 2014.gada 13.janvāra lēmumu Nr.1/15.1-Ē/4381 (turpmāk – Pārsūdzētais lēmums) nolemtas atteikt pieteicējam atlīdzināt morālo kaitējumu 2845,74 *euro*, nosakot kā morālā kaitējuma atlīdzinājumu – rakstveida atvainošanos, uzdodot Rīgas Centrālcietuma administrācijai rakstveidā atvainoties pieteicējam sakarā ar prettiesisku Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmumu par soda piemērošanu *(sk.lietas 8.-15.lapu).*

[2.4] Ar 2014.gada 17.janvāra vēstuli Nr.3/1.1-730 Rīgas Centrālcietums rakstveidā atvainojies pieteicējam par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmumu par soda piemērošanu *(sk.lietas 61.lapu).*

[3] Pieteicējs norāda šādus argumentus.

[3.1] Pamatojoties uz prettiesiski piemēroto disciplinārsodu, 2012.gada marta, maija un jūnija mēnešos administratīvās komisijas sēdē nevarēja skatīt jautājumu par pieteicēja soda izciešanas režīma mīkstināšanu un pieteicēja pārcelšanu soda izciešanai uz daļēji slēgta cietuma režīma augstāko pakāpi. Līdz ar to pieteicējs nepamatoti nevarēja izmantot vairāk un ilgākas ilgstošās satikšanās ar ģimeni, kā arī nevarēja īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju, lai apmeklētu Ventspils pilsētas svētku pasākumus.

[3.2] Ar prettiesisko disciplinārsodu tika aizskarts pieteicēja gods un cieņa, jo Rīgas Centrālcietuma administrācija pieteicējam

vairākkārtīgi aizrādīja, ka viņš ir pārkāpējs.

[3.3] Prettiesiskā disciplinārsoda rezultātā, pieteicējam izveidojās konflikts ar sievu, jo sieva pieteicējam izteica pārmetumus par režīma pārkāpumiem, kuru rezultātā viņi nevar tikties biežāk un ilgāk.

[3.4] Rakstveida atvainošanās par prettiesisko disciplinārsodu un tā nodarītajām sekām nav adekvāts un samērīgs atlīdzinājums par pieteicējam nodarīto kaitējumu, jo nespēj nodrošināt restitūciju. Atbildētāja atzīst, ka prettiesiskais disciplinārsods ir tiešā cēloņsakarībā ar faktu, ka administratīvajā komisijā netika skatīts jautājums par pieteicēja soda izciešanas režīma mīkstināšanu, kas varēja jau tikt mīkstināts 2012.gada februārī. Uz to norāda objektīvs fakts, ka jūlijā soda izciešanas režīms tika mīkstināts, pat neskatoties uz to, ka salīdzinoši nesen pieteicējs tika disciplināri sodīts. Līdz ar to nevar noliegt, ka pastāv cēloņsakarība starp prettiesiski uzlikto disciplinārsodu un režīma mīkstināšanu.

[3.5] Izvēloties atbilstošāko atlīdzinājumu un tā apmēru ir jāņem vērā mērķi, kuri jāsasniedz atlīdzinājumam, kā arī jāvadās no vienlīdzības principa.

Pirmkārt, kaitējuma atlīdzinājumam un tā apmēram jāattur iestāde no līdzīgu gadījumu atkārtošanās nākotnē. Pieteicējs uzskata, ka rakstveida atvainošanās, kuru var uzrakstīt 10 minūšu laikā, nespēs atturēt iestādi no patvaļīgu sodu piemērošanas nākotnē. Turklāt personas, kuras piedalījās disciplinārsoda sagatavošanā, Rīgas Centrālcietumā vairs nestrādā. Pārsūdzētajā lēmumā uzlikts par pienākumu atvainoties Rīgas Centrālcietuma administrācijai, kaut arī Rīgas Centrālcietuma 2012.gada 20.janvāra lēmums tika apstrīdēts Ieslodzījuma vietu pārvaldē. Līdz ar to secināms, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde joprojām noliedz, ka ir līdzvainīga prettiesiskā disciplinārsoda piemērošanā.

Otrkārt, atlīdzinājumam kā tādam un tā apmēram ir jāsniedz gandarījums prettiesiskā administratīvā akta adresātam, ko atvainošanās pieteicējam nespēj sniegt.

Treškārt, kā atzīts Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 16.februāra spriedumā lietā SKA-184/2010 15.punktā, salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa. Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 28.oktobra spriedumu lietā Nr.A42354605, pieteicējs uzskata, ka atbilstošs atlīdzinājums būtu 700,00 Ls par nodarīto personisko kaitējumu. Savukārt nosakot morālo kaitējumu, būtu jāņem vērā atzītais administratīvajā lietā Nr.A42666507.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2014.gada 28.aprīlī saņemti atbildētājas rakstveida paskaidrojumi, kur tā norāda, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pieteicējs savam iesniegumam un pieteikumam nav pievienojis nevienu pierādījumu no Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, kas pierāda personiskā kaitējuma iestāšanos, kā arī nav norādījis ne uz vienu pierādīšanas līdzekli, ar ko pamatotu savu prasījumu par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, norādot vien vispārīgu un subjektīvu viedokli par to, ka šāds kaitējums viņam ir radies.

[4.2] Ņemot vērā, ka pieteicējam par soda izciešanas režīma pārkāpumu ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmumu tika piemērots sods - izteikt brīdinājumu, jautājums par soda izciešanas režīma mīkstināšanu pieteicējam Rīgas Centrālcietuma administratīvās komisijas 2012.gada marta, maija un jūnija sēdēs netika skatīts, jo pieteicējs neatbilda Latvijas Sodu izpildes kodeksa $50.^3$ panta trešās daļas 3.punkta nosacījumiem.

Atbildētāja atsaucas uz Latvijas Sodu izpildes kodeksa $50.^{12}$ panta trīspadsmito daļu un norāda, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijai, saskaņā ar normatīvo aklu prasībām bija pienākums norādīt pieteicējam iemeslu (konkrētajā gadījumā - spēkā esošais disciplinārsods) kāpēc pieteicēja iesniegums administratīvajai komisijai netiks virzīts. Līdz ar to, nav pamatots pieteicēja apgalvojums, ka Rīgas Centrālcietuma administrācija aizskāra pieteicēja godu un cieņu „ik pa laikam" norādot uz pieteicēja pārkāpumu, jo šāda norādes nepieciešamība izriet no tiesiskā regulējuma, un nevar tikt uzskatīta par pieteicēja goda un cieņas aizskaršanu.

Citus gadījumus, kad Rīgas Centrālcietuma administrācija būtu norādījusi uz pieteicēja disciplinārpārkāpumu, atbildētāja nav konstatējusi, arī pieteicējs nav iesniedzis nevienu pierādījumu savam apgalvojumam.

[4.3] Atbildētāja, iepazīstoties ar pieteicēja norādīto Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 28.oktobra sprieduma lietā Nr.A42354605, konstatēja, ka konkrētā lieta nav salīdzināmos apstākļos ar pieteicēja situāciju. Administratīvās lietas Nr.A42354605 ietvaros, disciplinārsods tika piemērots valsts civildienesta ierēdnim. Disciplinārsoda piemērošana ierēdnim diskreditē ierēdni sabiedrības priekšā, savukārt ja disciplinārsods tiks atzīts par nepamatotu, ierēdņa reputācijai tik un tā paliks kaitējums, kas savukārt nevar neradīt goda un cieņas aizskārumu. Pieteicēja gadījumā, nepamatots disciplinārsods nevar radīt tik būtiskas sekas pieteicēja reputācijai.

Vienlaikus ir ņemams vērā, kā arī civildienesta ierēdņa gadījumā Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka personiskā kaitējuma iestāšanos (goda un cieņas aizskārumu) ir jāpierāda. Bez tam ierēdnim piemērotais disciplinārsods bija - atstādināšana no amata un pazemināšana amatā, pašsaprotami, ka pārceļot pieteicēju no vienas struktūrvienības, kur viņš pildīja vadītāja pienākumus, uz citu struktūrvienību zemākā amatā, sodīšanas fakts nevarēja nenonākt atklātībā.

Konkrētajā gadījumā pieteicējam tika piemērots disciplinārsods - izteikt brīdinājumu, kura piemērošana nevar būt acīmredzama citām ieslodzītajām personām, jo nerada reālas, jūtamas sekas (piemēram, kā aizliegums iepirkties veikalā, vai ievietošana soda izolatorā). Disciplinārpārkāpuma izvērtēšanas procesā netika iesaistītas cilas ieslodzītās personas. Nav neviena pierādījuma, kas liecinātu, ka iestādes rīcības dēļ pieteicēja disciplinārsodīšana nonāktu atklātībā.

[4.4] Attiecībā uz pieteicēja minēto, ka pieteicējs tika dziļi aizskarts ar to, ka brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks, vērtējot

disciplinārpārkāpuma apstākļus nav ņēmis vērā pieteicēja viedokli un paskaidrojumus, atbildētāja norāda, ka lietā nav neviena pierādījuma, ka brīvības atņemšanas iestādes rīcība būtu vērsta konkrēti pret pieteicēju ar nolūku aizskart pieteicēja godu un cieņu. Savukārt paskaidrojumu sniegšana, kā arī sava taisnīguma pieradīšana augstākajā iestādē vai tiesā nevar tikt vērtēta kā godu un cieņu aizskaroša rīcība.

[4.5] Atbildētāja atsaucas uz Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.[1] panta pirmo daļu, 50.[12] panta ceturto daļu, 50.[11] panta pirmās daļas 3.punktu un norāda, ka pat tad, ja notiesātais atbilst Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.[12] panta 11.daļas nosacījumiem un notiesātā lūgums tiktu vērtēts administratīvās komisijas sēdē, tas automātiski nenozīmē, ka notiesātajam tiks pieņemts labvēlīgs lēmums.

Pārvietošana uz vieglāku soda izciešanas režīmu nav obligāta (tās ir komisijas tiesības, nevis pienākums), tā notiek tikai gadījumos, ja ir konstatējams atbilstošs resocializācijas rezultāts.

Ministru kabineta 2009.gada 31.marta noteikumi Nr.282 „Noteikumi par administratīvās komisijas darbības kārtību un lēmumu pieņemšanas kritērijiem" (turpmāk – Noteikumi Nr.282) nenoteic, ka brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas sēdēs būtu obligāti jāpieņem notiesātajam labvēlīgs lēmums par soda izciešanas režīma mīkstināšanu, līdz ar to, nav pamata uzskatīt, ka ar Rīgas Centrālcietuma 2012.gada 20.janvāra lēmuma par disciplinārsoda piemērošanu atzīšanu par prettiesisku, automātiski tiek prezumēts, ka pieteicējs ir zaudējis tiesības un priekšrocības, ko paredz soda izciešanas režīma mīkstināšana - pārvietošana mīkstāka tipa režīma iestādē.

Vienlaikus atbildētāja vērš uzmanību, ka neilgi pirms disciplinārsoda piemērošanas pieteicējam trīs reizes tika atteikts pārvietot no slēgta tipa cietuma režīma augstākās pakāpes uz daļēji slēgtā cietuma augstāko režīma pakāpi (pēdējo reizi 2011.gada 30.novembrī, administratīvās komisijas lēmumi tika apstiprināti arī tiesā). Kas nozīmē, ka administratīvās komisijas ieskatā uz lēmuma pieņemšanas brīdi pieteicējs nav sasniedzis noteikto resocializācijas procesa rezultātu, kas rada pamatotas šaubas par to, ka pēc tāda neilga laika posma (pēc trim mēnešiem), ko norāda pieteicējs (varēja skatīt jau 2012.gada februāra administratīvajā komisijā), administratīvā komisija mainītu savu viedokli.

[4.6] Iepazīstoties ar pieteicēja satikšanos, pienesumu un sūtījumu uzskaites kartīti ir konstatēts, ka 2011.gadā divas reizes pamudinājuma veidā saņēmis papildus ilgstošās satikšanās, 2012.gadā - 4 reizes (divas ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka rīkojumu tika piešķirtas līdz 2012.gada 25.jūlijam), 2013.gada - vismaz divus.

No minētā secināms, ka faktiski pieteicējs jau no 2011.gada izmanto tādu ilgstošo satikšanas skaitu, kas atbilst satikšanās skaitam, kas paredzēts daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākajā pakāpē.

Atbildētāja atsaucas uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2012.gada 15.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-727/2012 un norāda, ka konkrētajā gadījumā Rīgas Centrālcietuma administrācija piešķīra pieteicējam pamudinājumus, kas atbilda pieteicēja vēlmei un viedoklim.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicēja tiesības uz astoņām ilgstošām satikšanām gadā ģimenes saišu saglabāšanai nav pārkāptas. Papildus atbildētāja norāda, ka pieteicējs neizmanto ar likumu noteiktās papildus iespējas, kā uzturēt attiecības ar radiniekiem, proti, pieteicējs neizmanto īslaicīgas satikšanās, kā arī ļoti reti izmanto telefona zvanus (2012.gadā zvanīja tikai vienu reizi).

[4.7] Attiecībā par pieteicēja argumentu, ka viņš nevarēja apmeklēt Ventspils pilsētas svētkus, atbildētāja norāda, ka Ventspils pilsētas svētku apmeklējums nav konstitucionāli aizsargājama vērtība, savukārt pieteicējs izmantojis Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.[5] panta septītās daļas 5.punktā neparedzētās tiesības - īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju - laikposmā no 2012.gada 26.septembra līdz 2012.gada 2.oktobrim un no 2013.gada 6.aprīļa līdz 2013.gada 7.aprīlim.

Ņemot vērā, ka administratīvajai komisijai nav pienākums, ikvienā gadījumā, ja ieslodzītais noteiktā laikā nav uzskatāms par disciplināri nesodīto personu, pieņemt notiesātajam labvēlīgo lēmumu par soda izciešanas mīkstināšanu vai pārvietošanu uz citu brīvības atņemšanas iestādi, līdz ar to, nav pamata uzskatīt par pierādītu "hipotētisko" pieteicēja tiesību zaudēšanu vai aizskārumu. Bez tam ar Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību pieteicējs ir baudījis papildus ilgstošās satikšanās un izmantojis tiesības īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju (kaut arī citādā laikā nekā vēlējies pieteicējs).

Ņemot vērā iepriekš minēto, atbildētāja uzskata, ka nav konstatējami priekšnosacījumi, pieteicēja pieteiktā personiskā kaitējuma atlīdzināšanai.

[4.8] Morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 11.panta trešajai daļai, uzskatāms par pierādītu, ja pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Administratīvās lietas Nr.A420431912 ietvaros, tika pierādīts pieteicēja tiesību aizskārums, proti, 2012.gada 20.janvārī nepamatoti piemērots disciplinārsods - izteikt brīdinājumu, līdz ar to ir prezumēts, ka pieteicējam nodarīts morālais kaitējums.

Pieteicējs pieprasa morālā kaitējuma atlīdzināšanu naudā. Savukārt ne jebkurš morālais kaitējums ir atlīdzināms naudā. Vienīgi smagu morālo kaitējumu ir atbilstīgi atlīdzināt naudā. Vieglāka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskāruma gadījumā morālo kaitējumu var atlīdzināt ar iestādes rakstveida vai publisku atvainošanos. Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kurš nav smags.

Konkrētajā gadījumā, pamatojoties uz Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmuma par disciplinārsoda piemērošanu, pieteicējam tika piemērots vieglākais no disciplinārsodiem, ko paredz Latvijas Sodu izpildes kodekss, proti, pieteicējam tika izteikts brīdinājums. Minētais disciplinārsods, nerada ieslodzītajam faktiskās sekas (kā, piemēram, disciplinārsods - ievietošana soda izolatorā, vai aizliegt iepirkties cietuma veikalā) un attiecīgus ierobežojumus, kas saistīti ar disciplinārsoda piemērošanu.

Vienlaikus pieteicējs brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā ir pieļāvis 10 soda izciešanas režīma pārkāpumus, par kuriem disciplinārā kārtā sodīts 7 reizes.

Ņemot vērā minēto, prettiesiski piemērotais sods - izteikt brīdinājumu pats par sevi nevarēja radīt pieteicējam smagu morālo kaitējumu.

[4.9] Attiecībā uz pieteicēja iesniegumā minēto, ka dēļ piemērotā disciplinārsoda, netika skatīts jautājums par viņa soda izciešanas režīma mīkstināšanu (pārvietošana no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākās pakāpes uz daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi) un tādejādi pieteicējam tika liegta iespēja izmantot tiesības, kuras viņš varētu izmantot atrodoties daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākajā pakāpē, atbildētāja norāda, ka konkrētajā gadījumā iesniegumu (par soda izciešanas režīma mīkstināšanu) novirzīšana izskatīšanai brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas sēdē nav izskatāma Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Tādejādi atbildētājai nav tiesiska pamata vērtēt jautājumu par nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējprāt, radies neizskatot jautājumu par viņa soda izciešanas režīma mīkstināšanu brīvības atņemšanas iestādes komisijas sēdēs (nevirzot iesniegumu izskatīšanai brīvības atņemšanas iestādes komisijas sēdē).

Atbildētājas ieskatā nevar pastāvēt tieša cēloņsakarība starp iestādes administratīvo aktu un pieteicēja ciešanām, kas saistītās ar „varbūtības formā" zaudētām tiesībām. Nav pamata uzskatīt, ka pieteicējam ir zudušās kādas tiesības vai mīkstāka soda izciešanas režīma priekšrocības. Vienlaikus pieteicējam bija jāapzinās, ka iepriekš pēc kārtas trīs reizes viņam tika atteikts pārvietot viņu uz daļēji slēgtā cietuma augstāko režīma pakāpi. Visas pieteicēja sūdzības tiesā bija noraidītas, kā nepamatotas.

[4.10] Attiecībā par pieteicēja norādīto, ka viņš ir aizvainots sakarā ar to, ka netika ņemti vērā iebildumi par piemērotā disciplinārsoda tiesiskumu, atbildētāja norāda, ka darbības un veltītās pūles, kas saistītas ar administratīvā akta apstrīdēšanu un turpmāku tā pārsūdzēšanu, kā arī izjūtas, kas radās mēģinot pierādīt savu taisnīgumu augstāk stāvošā iestādē vai tiesā, nav uzskatāmas par morālām ciešanām, kas ir tiešā cēloņsakarībā ar iestādes prettiesisku administratīvo aklu. Savukārt pieteicējs nepārprotami saista savas psiholoģiskās ciešanas ar iestāžu rīcību, kas bija saistīta ar soda piemērošanas nepieciešamības vērtēšanas aspektiem. Vienlaikus lietā nav neviena pierādījumā, kas liecinātu, ka iestādes administrācija, vērtējot vai piemērojot disciplinārsodu, būtu rīkojusies apzināti prettiesiski un nolūkā radīt pieteicējam ciešanas.

[4.11] Nav pamatota pieteicēja atsauce uz administratīvo lietu Nr.A42666507, kur tika uzlikts par pienākumu atlīdzināt ieslodzītajam morālā kaitējuma atlīdzinājumu 25,00 Ls apmērā, sakarā ar telefonsarunas izmantošanas liegšanu. Tiesai un iestādei nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājumu, būtu jāvadās no tiesu praksē nostiprinātajām atziņām līdzīgās lietās. Pārvalde pieņemot lēmumu jautājumā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, ņēma vērā tiesu praksi līdzīgās administratīvās lietās, piemēram, Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 15.oktobra spriedumu lietā Nr.A420355913 un Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 27.novembra spriedumu lietā Nr.A420664411.

Ievērojot minēto un ņemot vērā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 14.panta ceturtās daļas prasības, konkrētajā tiesiskajā situācijā kā morālā kaitējuma patstāvīgs atlīdzinājums ir nosakāma rakstveida atvainošanās. Saņemot šādu rakstveida atvainošanos, pieteicējs gūtu pietiekošu morālo gandarījumu par prettiesisku atbildētājas struktūrvienības izdotu administratīvo aktu.

Atlīdzinājums nevar tikt noteikts ar mērķi sodīt valsti, tas būtu pretēji Administratīvā procesa likuma 97.pantam, proti, ka atlīdzinājuma apmērus noteic pēc civiltiesību principiem. Zaudējumu atlīdzinājuma princips civiltiesībās noteic, ka atlīdzinājuma mērķis ir nolīdzināt zaudējumu vai kaitējumu (aizskārumu), bet ne vairāk.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.^{1} panta pirmo daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Pieteicēja nav lūgusi lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, līdz ar to lieta izskatāma rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus lietas materiālus kopsakarā ar tiesību normām, atzīst, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas kārtība ir noteikta Atlīdzināšanas likumā. Atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. No minētā, kā arī Administratīvā procesa likuma 92.panta izriet, ka viens no zaudējumu tiesiskajiem pamatiem ir prettiesisks administratīvais akts.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmo daļu tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Kā konstatēts šā sprieduma 2.1.punktā atbildētājas izdotais administratīvais akts - atbildētājas 2012.gada 27.februāra lēmumu Nr.1/12-Ē/475, kura adresāts ir pieteicējs, ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts par prettiesisku. Līdz ar to secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējamas pieteicēja tiesības prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas pieteicējam nodarīti ar atbildētājas izdoto prettiesisko administratīvo aktu.

[8] No minētā izriet, ka zaudējums, kas radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ, ir atlīdzināms, ja starp iestādes prettiesisku rīcību un nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – minētā rīcība rada šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir bijis galvenais radīto seku faktors.

[9] Atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmajā daļā noteikts, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Pieteicējs pieteikumā norādījis, ka ar atbildētājas prettiesisko lēmumu ir aizskarts pieteicēja gods un cieņa.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, gods un cieņa nav juridiski jēdzieni, bet gan morāles kategorijas. Tiesību teorijā pastāv dalījums starp šiem jēdzieniem. Gods - tas ir personības sabiedriskais novērtējums, kura mēraukla ir paša indivīda uzvedība, viņa attieksme pret sociālajām un garīgajām vērtībām, sabiedrību, līdzcilvēkiem. Cieņa ir cilvēka pašnovērtējums, kas pamatojas uz tam ieaudzinātajām un piemītošajām īpašībām *(Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. 2. Sevišķā daļa. Rīga: firma „AFS", 2003, 307.lpp.).* No minētā izriet, ka goda un cieņas aizkārumu konstatē, ja vienlaicīgi pastāv trīs nosacījumi: 1) sabiedrībā izplatītas nepamatotas ziņas par personas uzvedību, attieksmi pret sociālajām un garīgajām vērtībām, sabiedrību vai līdzcilvēkiem; 2) ņemot vērā šīs ziņas, ir pazeminājies personības sabiedriskais novērtējums (goda aizskārums) vai mazinājies personas pašnovērtējums, balstoties uz sabiedrisko vērtējumu (cieņas aizskārums); 3) cēloņsakarība starp personības sabiedriskā novērtējuma pazemināšanos un par viņu nepamatoti izplatītajām ziņām. Iztrūkstot kaut vienam no šiem nosacījumiem, ir atzīstams, ka goda un cieņas aizskārums nav noticis.

Par prettiesisku atzīts administratīvais akts, kura izdošanā iestāde ir pieļāvusi materiālo vai procesuālo normu piemērošanas kļūdas (tostarp kļūdaini konstatējusi faktiskos vai tiesiskos apstākļus lietā, kļūdaini, neatbilstoši interpretējusi tiesību normas) pats par sevi nav atzīstamas par tā adresāta goda un cieņas aizskāruma rašanās pamatu. Kā atzīts Augstākās tiesas judikatūrā, valsts pārvaldes darbības pamatforma ir administratīvais akts. Ar to valsts pārvaldes iestāde vispārīgas tiesību normas tiesiskās sekas individualizē un konkretizē attiecībā pret privātpersonu. Administratīvā akta neatņemama sastāvdaļa ir faktu konstatējums un pamatojums, kādēļ konkrētajā situācijā iestāde izdod tāda vai citāda satura administratīvo aktu. Iestādes administratīvais akts var būt kļūdains gan tādēļ, ka nepareizi noskaidroti faktiskie apstākļi, gan tādēļ, ka nepareizi noskaidrots normu saturs vai nepareizi konkretizētas normas sekas. Kļūdainu administratīvo aktu var atcelt kā pati iestāde, tā arī augstāka iestāde vai administratīvā tiesa. Ar administratīvā akta atcelšanu nepareizi konstatētie fakti un pamatojums zaudē savu spēku, tādēļ nav pamata vispār apskatīt šādā situācijā goda un cieņas aizskārumu *(sk. Augstākās tiesas 2012.gada 15.maija sprieduma lietā SKA-410/2012 13.punktu).*

No minētā izriet, ka administratīvā akta prettiesiskums pats par sevi nav uzskatāms par goda un cieņas aizskārumu.

[10] Atlīdzināšanas likuma 11.panta otrajā daļā noteikts, ka personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt personiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru un to pamatot. Izvērtējot pieteicēja pieteikumu, secināms, ka pieteicējs nav sniedzis viņam radītā personiskā kaitējuma pamatojumu.

Attiecībā par goda un cieņas aizskārumu Pieteicējs pieteikumā nav norādījis par apstākļiem, kas liecinātu par lēmuma satura publiskošanu plašsaziņu līdzekļos vai citādā veidā minēto ziņu izplatīšanu sabiedrībā un šādu ziņu izplatības atgriezenisko reakciju (sekām) uz pieteicēju. Pieteicējs paskaidrojumos norādījis par to, ka informācija par pieteicēja sodīšanu ir bijusi zināma citām personām, kuras attiecīgajā laika posmā izcieta sodu brīvības atņemšanas iestādē kopā ar pieteicēju. Taču vienlaicīgi pieteicējs ir atzinis, ka tieši viņš pats ir šādu informāciju izplatījis. Ņemot vērā minēto apstākli, ka informācija par pieteicējam piemēroto disciplinārsodu ir tapusi zināma citām personām, kuras izcieta brīvības atņemšanas sodu, tieši paša pieteicēja aktīvas rīcības rezultātā, tiesa atzīst, ka šādā gadījumā atbildība par šādu ziņu izplatīšanu nevar tikt uzlikta atbildētājai (tostarp Rīgas Centrālcietumam).

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati *(ex officio)* objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot lietu saprātīgā termiņā. Lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips) (Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtā daļa). Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta trešajai daļai pieteicējam atbilstoši savām iespējām ir jāpiedalās pierādījumu savākšanā. Gadījumā, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas.

Interpretējot minētās tiesību normas savstarpējā kopsakarībā, secināms, ka minētās tiesību normas neuzliek tiesai pienākumu pēc savas iniciatīvas savākt pierādījumus ikvienā gadījumā, kad procesa dalībnieks izvirza kādu apgalvojumu. Lai tiesai rastos pienākums savākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, tiesai ir jābūt zināmiem objektīvi pastāvošiem apstākļiem, kurus ir nepieciešams pārbaudīt lietā. Turklāt tiesa pēc savas iniciatīvas iegūst pierādījumus vienīgi tad, ja to nav iespējams izdarīt pašai personai objektīvu iemeslu dēļ. Turklāt, interpretējot Administratīvā procesa likuma 150.panta trešās daļas tiesību normu, Augstākā tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka privātpersonas pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Šādos gadījumos attiecībā uz faktiem, kas veicina labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ir dabiski un atbilstoši pierādījumu nastu uzlikt privātpersonai, nevis pārvaldei. Tādēļ pieteicēja loma administratīvajā

procesā nevar būt pasīva un tam aktīvi jāpiedalās pierādījumu savākšanā *(sk., piemēram, Augstākās tiesas 2008.gada 25.februāra lēmuma lietā Nr.183/2008 13.punktu, 2006.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-44/2006 11.1.punktu).*

[12] Apkopojot iepriekš šā sprieduma 9.-11.minēto tiesa secina, ka lietā nav atzīstams par pierādītu apstāklis, ka informācija par atbildētājas izdoto par prettiesisku atzīto administratīvo aktu (informācija par pieteicējam piemēroto disciplinārsodu) būtu tikusi publiskota vai citādi izplatīta sabiedrībā, izņemot paša pieteicēja sniegtās ziņas par savu sodāmību. Līdz ar to nav konstatējams pieteicēja goda un cieņas aizskārums, ko būtu radījis atbildētājas izdotais administratīvais akts.

[13] Attiecībā par personiskā kaitējumu, kas ar atbildētājas administratīvo aktu nodarīts pieteicēja nemantiskajām tiesībām – pieteicēja tiesībām uz soda režīma mīkstināšanu, kas savukārt liedza pieteicējam izmantot daļēji slēgta cietuma soda režīma augstākajā pakāpē paredzētās ilgstošās satikšanās, lai stiprinātu savas ģimenes saites, kā arī īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju, lai apmeklētu Ventspils pilsētas svētkus, tiesa atzīst, ka pieteicēja prasījums šajā daļā nav pamatots.

[14] No lietas materiāliem konstatējam un lietā nav strīda par to, ka pēc disciplinārsoda piemērošanas (pēc 2012.gada 20.janvāra) pieteicējs vairākkārtīgi vērsies Rīgas Centrālcietuma administratīvās komisijas sēdē ar lūgumu izskatīt jautājumu par soda izpildes režīma mīkstināšanu, par pieteicēja pārvietošanu no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākās pakāpes uz daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi. Par minēto liecina pieteicēja 2012.gada 16.februāra iesniegums *(sk.lietas 56.lapu),* 2012.gada 19.aprīļa iesniegums *(sk.lietas 54.lapu)* un 2012.gada 15.maija iesniegums *(sk.lietas 58.lapu).* Taču pieteicējam saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{12} panta vienpadsmitās daļas 2.punktu, un 50.^{12} panta trīspadsmito daļu atteikts skatīt jautājumu par soda izpildes režīma mīkstināšanu *(sk.lietas 55., 57. un 59.lapu).*

[15] Latvijas Sodu izpildes kodeksa 20.^{1} pantā noteikts, ka brīvības atņemšanas soda izpildes pamatprincipi ir šajā kodeksā noteiktā soda izpildes kārtības (režīma) un notiesātā resocializācijas (sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas līdzekļi) procesa nodrošināšana. Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 41.panta pirmo daļu režīma pamatnoteikumi brīvības atņemšanas iestādēs cita starpā aptver arī dažādi režīma apstākļus atkarībā no notiesātā izdarītā noziedzīgā nodarījuma rakstura, viņa personības un uzvedības.

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{1} panta pirmo daļu soda progresīvā izpilde pamatojas uz notiesāto diferenciāciju katra brīvības atņemšanas iestādes veida un režīma ietvaros, kā arī notiesāto pārvietošanu no viena veida cietuma uz cita veida cietumu, ņemot vērā izciestā soda daļu un notiesātā uzvedību. Tās mērķis ir panākt soda izpildes režīma atbilstību notiesātā uzvedībai un resocializācijas pakāpei, nodrošinot soda izpildi, kā arī viņa optimālu iekļaušanos dzīvē pēc atbrīvošanas.

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{3} panta trešo daļu, lemjot par notiesātā virzību soda progresīvās izpildes ietvaros, atbilstoši šajā likumā noteiktajam izvērtē šādus kritērijus: 1) notiesātais ir sasniedzis pozitīvi vērtējamus resocializācijas rezultātus; 2) attiecīgā pārvietošana veicinās viņa iekļaušanos sabiedrībā pēc atbrīvošanas; 3) ir pagājis viens gads pēc soda — ievietošana soda vai disciplinārajā izolatorā — piemērošanas par soda izciešanas režīma pārkāpumu vai pagājuši seši mēneši pēc cita šajā kodeksā noteiktā soda piemērošanas par soda izciešanas režīma pārkāpumu vai notiesātajam ir piemērots šā kodeksa 68.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktais pamudinājums un notiesātais atzīstams par administratīvi nesodītu.

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{9} panta piektās daļas 1.punktu un 50.^{10} panta otro daļu jautājumu par soda izpildes režīma mīkstināšanu, pamatojoties uz notiesātā iesniegumu par noteiktā soda izciešanas režīma mīkstināšanu, izlemj brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisija. Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{11} panta ceturto daļu, lemjot par soda izpildes režīma mīkstināšanu vai pastiprināšanu, ņem vērā notiesātā uzvedību brīvības atņemšanas iestādē. Notiesātā uzvedība saskaņā ar Noteikumu Nr.282 25.punktu brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisija izvērtē, pamatojoties uz sociālās rehabilitācijas daļas amatpersonas sagatavoto izvērtējumu, izvērtējot notiesātā uzvedību brīvības atņemšanas iestādē atbilstoši šādiem kritērijiem: notiesātā piedalīšanās nodarbinātības, izglītības, audzināšanas, sporta un brīvā laika pavadīšanas pasākumos brīvības atņemšanas iestādē un sasniegtie rezultāti; notiesātā izdarītie soda izciešanas režīma prasību pārkāpumi, par kuriem piemēroti disciplinārsodi brīvības atņemšanas iestādē, to raksturs; cita informācija, kas raksturo notiesātā uzvedību brīvības atņemšanas iestādē.

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{11} panta 11.daļas 2.punktu komisijas sēdē neskata notiesātā iesniegumu par soda izciešanas režīma mīkstināšanu, ja notiesātais neatbilst šā kodeksa 50.^{3} panta trešās daļas 3.punktā minētajiem nosacījumiem. Šādā gadījumā saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{11} panta 13.daļu brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks iesniegumu izskatīšanai komisijas sēdē nevirza, bet nodod atpakaļ notiesātajam, norādot iemeslus šā iesnieguma nevirzīšanai un laiku, kad notiesātajam radīsies tiesības uz soda izciešanas režīma mīkstināšanu vai nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas.

[16] No minētajām tiesību normām izriet, ka tiesības uz soda izciešanas režīma mīkstināšanu notiesātā persona neiegūst automātiski pēc likumā noteiktā soda izciešanas daļas termiņa izbeigšanās. Progresīvās soda izpildes ietvaros brīvības atņemšanas iestādes administrācijai ir piešķirta rīcības brīvība lemt par soda izpildes režīma mīkstināšanu, izvērtējot vai notiesātais ir sasniedzis pozitīvi vērtējamus resocializācijas rezultātus, kā arī vai attiecīgā pārvietošana veicinās viņa iekļaušanos sabiedrībā pēc atbrīvošanas. Soda izpildes režīma atbilstības notiesātā uzvedībai un resocializācijas pakāpei, kā arī notiesātā optimālu iekļaušanos dzīvē pēc atbrīvošanas izvērtējumu brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisijas veic, izvērtējot notiesātā uzvedību atbilstoši

Noteikumu Nr.282 kritērijiem. Līdz ar to secināms, ka kaut arī Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{3} panta trešās daļas 3.punkta apstākļu konstatējums pats par sevi liedz notiesātajam soda režīma atbilstības un mīkstināšanas iespējas pārskatīšanu, tomēr notiesāta iesnieguma izskatīšana brīvības atņemšanas iestādes administratīvajā komisijā pati par sevi negarantē notiesātajam tiesības tikt pārvietotam uz vieglāku soda izciešanas režīmu, soda izciešanas režīma mīkstināšanu.

[17] Izskatāmajā gadījumā konstatējams, ka neilgi pirms disciplinārsoda piemērošanas pieteicējam jau ir ticis mīkstināts soda izciešanas režīms. Proti, ar Matīsa cietuma (Rīgas Centrālcietuma) administratīvās komisijas 2006.gada 21.marta lēmumu pieteicējs pārvietots no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākās pakāpes uz slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējo pakāpi, bet ar Rīgas Centrālcietuma administratīvās komisijas 2011.gada 30.marta lēmumu pieteicējs pārvietots no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējās pakāpes uz slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi.

Savukārt ar Rīgas Centrālcietuma administratīvās komisijas 2011.gada 27.aprīļa, 2011.gada 27.jūlija, 2011.gada 30.novembra sēdes lēmumu pieteicējam tika atteikts pārvietot viņu no slēgta cietuma soda izciešanas režīma augstākās pakāpes uz daļēji slēgta cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi *(sk.lietas 60.lapu).* Pieteicējs visus Rīgas Centrālcietuma administratīvās komisijas lēmumus pārsūdzējis tiesā, bet pieteicēja sūdzības tikušas noraidītas. No minētā secināms, ka pirms disciplinārsoda piemērošanas salīdzinoši īsā laika periodā vairākkārtīgi nesaistīti ar piemēroto disciplinārsodu ir ticis noraidīts pieteicēja lūgums par soda izciešanas režīma mīkstināšanu, tādējādi atzīstot, ka pietiecējam atbilstošs soda izciešanas režīms ir slēgta tipa cietuma augstākās pakāpes soda izciešanas režīms.

Neilgi pēc tam, kad ar Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 8.jūlija lēmumu pieteicējam piemērotais disciplinārsods tika atzīts par prettiesisku, 2012.gada 25.jūlijā ar brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas lēmumu pieteicējs ir ticis pārvietots no slēgta tipa cietuma augstākās režīma pakāpes uz daļēji slēgta tipa cietuma augstāko režīma pakāpi *(sk.lietas 49.lapu)*. Savukārt 2012.gada 28.jūnijā pieteicējam kā pamudinājums piešķirta ilgstoša satikšanās, kas savukārt liecina par pieteicēja labu uzvedību vai godīgu attieksmi pret darbu vai mācībām, kas saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 68.panta pirmo daļu ir pamats pamudinājuma piemērošanai.

[18] Izvērtējot iepriekš šā sprieduma 17.punktā konstatētos apstākļus, tiesa secina, ka nav konstatējama tieša saistība, cēloņsakarība starp brīvības atņemšanas iestādes administratīvajiem lēmumiem par pieteicēja pārvietošanu soda izciešanas režīma mīkstināšanai un pieteicējam piemēroto disciplinārsodu. Atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība — objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Ņemot vērā minēto, nav pamata atzīt par pierādītu apstākli, ka disciplinārsoda piemērošana pieteicējam būtu radījusi personisku kaitējumu nemantisko tiesību – tiesību uz soda izciešanas režīma mīkstināšanu – veidā.

Papildus norādāms, ka pieteicēja minētie argumenti par neiegūtajām tiesībām uz papildus ilgstošām tikšanām un Ventspils svētku apmeklēšanu izriet no iepriekš aplūkoto tiesību iegūšanas tikt pārvietotam soda izciešanas režīma mīkstināšanai uz daļēji slēgta tipa cietuma augstāko pakāpi, tiesa minētos apstākļus nevērtē kā patstāvīgu pamatu personiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasībai.

[19] Apkopojot šā sprieduma 8.-18.punktā konstatētos faktus un minētos apsvērumus tiesa secina, ka pieteicēja prasījums daļā par personiskā kaitējuma atlīdzināšanu nav pamatots un ir noraidāms.

[20] Atlīdzināšanas likuma 9.pantā noteikts, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Atlīdzinājuma likuma 11.panta trešajā daļā noteikts, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

Ņemot vērā šā sprieduma 7.punktā minēto, secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir atzīstams par pierādītu morālā konstatējams tiesiskais pamats, taču morālā kaitējuma atzīšanai ir nepieciešams konstatēt arī būtisku personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu, kas personai radījis ciešanas.

Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā noteikts, ka personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta trešo daļu morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 3000 latiem. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 5000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20000 latiem. Savukārt Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

[21] Administratīvā procesa likuma 94.pantā ceturtajā daļā noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts

var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka tikai smags morālais kaitējums ir atlīdzināms naudas veidā. Kā atzīts Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta praksē, atlīdzinājums var būt atbilstīgs, ja pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi *(sk. Augstākās tiesas 2008.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-45/2008).*

Iepriekšējā stāvokļa atjaunošana izpaužas kā nelabvēlīga administratīvā akta atcelšana, prasītās faktiskās rīcības veikšana vai labvēlīga administratīvā akta izdošana. Proti, atlīdzinājuma pienākuma izpilde ar restitūciju (tiesiskā stāvokļa atjaunošanu) ir saprotama plašākā nozīmē, proti, atlīdzinājuma pienākums var tik izpildīts arī ar tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina personas prasību pret iestādi *(sk.Augstākās tiesas 2009.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-505/2009 7., 8.punktu).*

Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.jūlija spriedumu lietā Nr.A420431912 spriedumu lietā atbildētājas lēmums par pieteicēja disciplināro sodīšanu ir atzīts par prettiesisku. Līdz ar to secināms, ka izskatāmajā gadījumā restitūcija jeb iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, ar to saprotot tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina pieteicēja prasību pret atbildētāju, gan tiesiski, gan faktiski ir bijusi iespējama tikai daļēji.

Proti, pieteicējs piemēroto sodu jau ir izcietis un šajā daļā restitūcija vairs nav iespējama. Taču, atzīstot lēmumu par prettiesisku attiecīgā pieteicēja sodāmība ir dzēsta, pieteicējs tika reabilitēts konkrētajā disciplinārā pārkāpuma lietā. Tādēļ izskatāmajā gadījumā restitūcija nav atzīstama par samērīgu morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[22] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu morālā kaitējuma noteikšanai izvērtējams pieteicēja aizskarto tiesību un likumisko interešu aizskāruma nozīmīgums un aizskāruma smagums. Ņemot vērā apstākli, ka pieteicējam bija piemērots vieglākais no Latvijas sodu izpildes kodeksa 70.panta pirmajā daļā paredzētajiem disciplinārsodiem, izskatāmajā gadījumā pieteicēja tiesību aizskārums nav atzīstams par nozīmīgu vai smagu. Izvērtējot atbildētājas rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu, no Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 8.jūlija sprieduma lietā Nr.A420431912 izriet, ka atbildētāja, konstatējot, ka pieteicējs smēķē brīvības atņemšanas vietā tādā vietā, kas nav tieši noteikta kā vieta smēķēšanai (par šiem faktiskajiem apstākļiem lietā arī nebija strīda), vadoties no Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 45.4.apakšpunktu, lai nodrošinātu noteikto kārtību brīvības atņemšanas iestādē, ir lēmusi par pieteicēja disciplināro sodīšanu. Turklāt, kā norādīts iepriekš, izvērtējot pārkāpuma apstākļus, pārkāpuma motīvus, kā arī pieteicēja uzvedību, atbildētāja ir atzinusi, ka disciplinārsodīšanas mērķis tiks sasniegts, pieteicējam piemērojot vieglāko no piemērojamajā tiesību normā paredzētajiem sodiem. Proti, tiesa atzīst, ka atbildētāja ir rīkojusies brīvības atņemšanas iestādē noteiktās kārtības nodrošināšanai.

Izvērtējot pieteicēja rīcību un līdzdalību, atzīstams, ka par prettiesisku atzītais administratīvais akts ir ticis izdots tieši pieteicēja aktīvas rīcības rezultātā, pieteicēja rīcības, kuru atbildētāja ir atzinusi par prettiesisku. Proti, gadījumā, ja pieteicējs būtu ievērojis brīvības atņemšanas iestādē noteikto kārtību un smēķējis šim nolūkam paredzētajā vietā, šāda pieteicējam nelabvēlīga administratīvā akta izdošanai nebūtu pamata.

Attiecībā par pieteicēja minētajām pieteicējam piemērotā disciplinārsoda radītajām sekām – pieteicēja tiesību ierobežojumu attiecībā par soda izciešanas režīma mīkstināšanu – un attiecīgi pieteicējam tādējādi radīto morālo kaitējumu, norādāms, ka šo tiesību aizskārumu tiesa ir izvērtējusi šā sprieduma 13.-19.punktā, nekonstatējot tiešu cēloņsakarību starp pieteicējam piemēroto disciplinārsodu un apstākli, ka pieteicējs laika posmā no disciplinārsoda piemērošanas līdz lēmuma atzīšanai par prettiesisku netika pārvietots uz daļēji slēgta cietuma augstākos soda izciešanas režīma pakāpi. Tādējādi pieteicēja minētais morālā kaitējuma pamatojums kā sekas no brīvības atņemšanas iestādes atteikuma pieteicējam mīkstināt soda izciešanas režīmu nav atzīstams par pamatotu. Proti, pieteicējs nav pamatojis un lietā nav pierādījumu, kas liecinātu, ka šādas sekas nebūtu iestājušās arī tad, ja par prettiesisku atzītais atbildētājas lēmums nebūtu izdots.

Apkopojot iepriekš minēto morālā kaitējuma noteikšanas apstākļu izvērtējumu, tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā ir piemērojams Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajā daļā paredzētais morālā atlīdzināšanas veids – kā patstāvīgu atlīdzinājumu nosakot atbildētājas rakstveida atvainošanos pieteicējam.

Kā konstatēts šā sprieduma 2.3. un 2.4.punktā, izskatot pieteicēja iesniegumu par atlīdzinājuma piešķiršanu par prettiesisko atbildētājas administratīvo aktu, atbildētāja pati jau ir atzinusi, ka rakstveida atvainošanās izskatāmajā gadījumā ir samērīgs un atbilstošs atlīdzinājums. Taču atbildētāja lēmuma rezolutīvajā daļā ir lēmusi par rakstveida atvainošanos par Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmumu par soda piemērošanu, kas izskatāmajā administratīvajā lietā iestādē nebija patstāvīgs administratīvais akts. Tieši šādā veidā ar atbildētājas lēmumu uzlikto pienākumu Rīgas Centrālcietuma administrācija ir izpildījusi un ar 2014.gada 17.janvāra vēstuli ir rakstveidā atvainojusies pieteicējam par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2012.gada 20.janvāra lēmumu par soda piemērošanu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu administratīvā akta apstrīdēšanas gadījumā apstrīdētais administratīvais akts savu galīgo noformējumu iegūst tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā. Tādēļ atzīstams, ka rakstveida atvainošanos ir jāizdod tieši atbildētājai pašai un jāatvainojas par tās izdoto lēmumu – 2012.gada 27.februāra lēmumu Nr.1/12-Ē/475.

[23] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināms, uzdodot atbildētājai rakstveidā atvainoties pieteicējam par prettiesisko administratīvo aktu, taču pārējā daļā pieteicēja pieteikums nav atzīstams par pamatotu un ir noraidāms.

[24] Administratīvā procesa likuma 124.pantā noteikts, ka par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā maksā valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā. No lietas materiāliem konstatējams, ka par pieteikumu izskatāmajā lietā pieteicējs samaksājis valsts nodevu 28,46 *euro (sk.lietas 5.lapu).*

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Ņemot vērā šā sprieduma 23.punktā norādīto, pieteicēja samaksātā valsts nodeva 28,46 *euro* ir piespriežama no Latvijas Republikas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251.pantu, 253.panta piekto daļu, 289.-294.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar ko Latvijas Republikai tiktu uzlikts par pienākumu atlīdzināt pieteicējam nodarīto personisko un morālo kaitējumu 2845,74 *euro* apmērā;

uzlikt par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei viena mēneša laikā no šā sprieduma spēkā stāšanās brīža rakstveidā atvainoties /pers. A/;

noraidīt /pers. A/ pieteikumu pārējā daļā;

piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ viņa samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese S.Pone